МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

Силабус навчальної дисципліни

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Німецька мова і література, англійська мова»

Спеціалізація 035.043 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша - німецька

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «27» серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Лінгвокраїнознавство
Викладач (-і)	Остапович Олег Ярославович
Контактний телефон викладача	050 513 96 01
E-mail викладача	oleg.ostapovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	https://knf.pnu.edu.ua/hrafik-konsultatsij/

2. Анотація до навчальної дисципліни

Даний теоретичний курс входить до циклу професійно орієнтованих дисциплін з іноземної філології, логічно пов'язаний з курсами мовознавства, країнознавства, основ теорії мовної комунікації, історії мови і лексикології, теорії перекладу та практики мовлення. Він призначений для студентів спеціальності німецька мова та література і читається на четвертому році навчання.

Навчальна дисципліна «Лінгвокраїнознавство» знайомить студентів із проблематикою країнознавчо та культурологічно релевантного, фонового змісту мовних одиниць, основними концепціями та теоріями, які аналізують культурну специфіку мови і мовлення та культурні і ментальні відмінності між представниками різних етномовних спільнот. Курс ведеться німецькою мовою, що сприяє збагаченню словникового запасу студентів відповідною термінологією та позитивно впливає на оволодіння німецькою мовою та мовленням.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Кожна національна культура складається з національних і інтернаціональних елементів і не може цілком збігатися з іншою культурою. Тому **метою курсу** є формування у студентів системи сучасних лінгвокультурологічних знань про специфіку мовної картини світу та зокрема відповідних особливостей мовної поведінки носіїв німецької мови; цілісного уявлення про мову як засобу накопичення та передачі із покоління в покоління суспільно-історичного досвіду та національних реалій її носіїв; збагачення культурологічних знань майбутніх філологів та формування у них здатності розуміти ментальність носіїв німецької мови. Курс має на меті формування, попри суто мовну, лінгвокраїнознавчої культурно-комунікативної компетентності майбутніх викладачів двох іноземних мов та перекладачів. Ця мета досягається через аналіз базової культурно-кумулятивної функції мови та базових понять фонових знань, культурного компонента семантики, національної мовної картини світу, лексичних реалій, трансляторних лакун, алюзій вертикального контексту.

Завдання курсу:

• знайомство з історією виникнення та розвитку лінгвокраїнознавства як розділу науки про мову, його місцем серед інших наукових лінгвістичних дисциплін та зв'язок із ними;

• розширення лінгвістичних і національно-культурних знань студентів, їх комунікативних, міжкультурних і перекладацьких можливостей через комплексне вивчення зв'язку німецької мови з культурою її носіїв;

• збагачення словникового запасу студентів термінологією з різних сфер людських знань – базою для вільного живого спілкування між народами з метою забезпечення комунікативної компетенції через адекватне сприйняття мови співрозмовника та розуміння оригінальних текстів;

• знайомство студентів з життям країн, мову яких вони вивчають, у всіх його аспектах, з

відображенням процесів розвитку суспільства у мові та формування у свідомості студентів поняття про предмети і явища Німеччини та німецькомовних держав, що не мають аналогів ні в рідній культурі, ні в рідній мові.

4. Програмні компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

- Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
- Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії німецької мови.
- Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.
- Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
- Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних теоріях, напрямках і школах лінгвокультурологічного та комунікативного спрямування.
- Забезпечення міжмовної та міжкультурної усної та письмової комунікації та міжмовного і міжкультурного обміну інформацією в різних галузях шляхом перекладу різноманітних за змістом та жанром текстів іноземною (іноземними) та українською мовами.
- Володіння прийомами забезпечення якості перекладу

5. Програмні результати навчання

- Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
- Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- Використовувати німецьку мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.
- Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів німецькою мовою. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.
- Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

6. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		20 год.	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		10 год.	
самостійна робота		60 год.	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8-й	035 Філологія	4-й	В
Тематика навчальної дисципліни			
		Кількість годин	
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Thema 1. Linguolandeskunde als wissenschaftliche Disziplin. Der Begriff Linguolandeskunde. Gegenstand und Aufgaben. Linguolandeskunde und verwandte Wissenschaften. Methodik, Grundbegriffe, Entwicklungsgeschichte und Vertreter der Linguolandeskunde.		2	1	6
Thema 2. Das Problem des nationalen sprachlichen Weltbildes. Geschichte der Konzepte von Sprache und Kultur. Relativistische und kontinistische Sprachtheorien. Hypothese der sprachlichen Relativität. Hypothese der sprachlichen Additivität. Wechselbeziehungen zwischen dem begrifflichen und sprachlichen Weltbild.		2	1	6
Thema 3. Realienwörter als sprachliche Repräsentanten der Hintergrundkenntnisse. Der Begriff der Hintergrundkenntnisse in allgemeiner Linguistik, Pragmatik und Translatorik. Definition und Merkmale der Realien. Realien-Tatsachen und Realien-Wörter. Realienwörter und äquivalenzlose Lexik. Begrifflich - denotative und konnotative Hintergrundrealien. Klassifikation der Realienwörter. Übersetzung der Realienwörter.		2	1	6
Thema 4. National-kulturelle Komponente der Semantik. Linguolandeskundliche Theorie des Wortes. Begriffliche und konnotative Seme. Linguolandeskundliche Analyse der lexikalischen Semantik National-kulturelle Komponente der Semantik. Ihr gnoseologischer und ontologischer Status. Denotativer, signifikativer und konnotativer Bezug der national-kulturellen Komponente der Semantik. Ausdrucksebenen der der national-kulturellen Komponente der Semantik in der Bedeutungsstruktur der Phraseologismen.		2	1	6
Thema 5. Internationalisierung des Wortschatzes der europäischen Sprachen. Internationalisierung als sprachliche Universalie. Historische Faktoren der Internationalisierung. Globalisierung der Wirtschaft		2	1	6

und ihre sprachlichen Folgen. Entwicklung vom Internet und ihre Widerspiegelung in der Sprache.			
Thema 6. Gesellschaftlicher Fortschritt und seine Widerspiegelung in der Sprache. Das Wesen der Neologie. Ihre historischen und sozialen Faktoren. Neologismen als Entlehnungen, Neubildungen und Derivate. Modewörter und Wörter des Jahres als Merkmale der historischen Epoche.	2	1	6
Thema 7. Geschichte der Nation im ethnospezifischen Wortschatz. Kulturgeschichtliche Wechselhaftigkeit der Sprache und Rede. Altgermanische Kulturschätze in gegenwärtigen germanischen Sprachen. Epoche des feudalen Mittelalters im germanischen Wortschatz. Onymische Lexik als Quelle der kulturgeschichtlichen Information.	2	1	6
Thema 8. Vertikaler Kontext als historisch-philologischer Aspekt des Textes. Wichtigkeit des kulturhistorischen Hintergrundwissens für das Verstehen und Übersetzen des fremdsprachigen Textes. Literarischer Titel als komplexe Quelle der kulturbezogenen Information. Der Begriff des vertikalen Kontextes. Seine Komponenten und pragmatisches Potential. Komplexe kulturelle Konnotation des Textes als des Ganzen.	2	1	6
Thema 9. Nationale Sprachvarietäten. Deutsch als plurizentrische Sprache. Theorie der nationalen Sprachvarietäten. Der Begriff der national-staatlichen Varietät der Standardsprache. National-staatliche Varietät der Standardsprache und regionale Varianten, Dialekte und Mundarten. Besonderheiten des Österreichischen Deutsch und des Schweizer Deutsch auf phonologischer, orthographischer, morphologischer, syntaktischer und lexikalischer Ebene.	2	1	6
Thema 10. Paralinguistische, orthographische, translatorische und lexikographische Aspekte der Linguolandeskunde. Kulturspezifika der Gesten und ihres sprachlichen Ausdrucks. Graphische Bezeichnungen und Abbreviaturen als Träger der Kulturspezifika. Linguolandeskundliche Aspekte der mündlichen Synchronübersetzung. Linguolandeskundliche Wörterbücher als angewandtes Problem.	2	1	6
Загалом	**20**	**10**	**60**

7. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному

	університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Хід виконання студентами програми здійснюється за допомогою поточної і підсумкової форм контролю. Система контролю знань студентів здійснюється через: • поточний контроль – (1) опитування на семінарських заняттях, (2) перевірку виконання студентами завдань для самостійної роботи, які мають на меті перевірити рівень теоретичних знань з курсу та практичних навичок володіння студентами німецьким мовленням; • підсумковий контроль – підсумкова контрольна робота: тестові завдання, які охоплюють матеріал лекційного курсу включно із матеріалом, що виноситься на самостійне опрацювання. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за виконання практичних завдань під час аудиторної роботи, підсумкове тестування, самостійну роботу. **Розподіл балів за семестр:** **Аудиторна робота – 50 балів** **Самостійна / індивідуальна робота – 30 балів** **Підсумкова контрольна робота – 20 балів**
Вимоги до письмової роботи	Підсумкова контрольна робота – тестові завдання, які охоплюють матеріал лекційного курсу включно із матеріалом, що виноситься на самостійне опрацювання. Передбачено одне письмове підсумкове тестування на платформі d-learn.pro, яке охоплює від 30 до 50 завдань (максимальна кількість балів – 20).
Семінарські заняття	Оцінюється відвідуваність 5 занять упродовж семестру за 10-бальною шкалою. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за виконання практичних завдань під час аудиторної роботи становить 50 балів. Знання здобувача вищої освіти оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички,

	висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Поточне оцінювання знань здійснюється під час проведення практичних занять і оцінюється в національній шкалі (5 –«відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2– «незадовільно»). Максимальна оцінка балів за практичні заняття 25 балів. Окремо оцінюється написання контрольної роботи (5 балів) і самостійна робота (15 балів).
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків на заняття без поважної причини, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять. При виставленні підсумкової оцінки враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин (50 балів), бали підсумкового тестування на платформі d-learn.pro (30 балів) та бали, отримані за опрацювання навчального матеріалу під час самостійної роботи студента (20 балів), що контролюється протягом тижнів контролю самостійної роботи (КСР).
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. При виставленні залікової оцінки враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин (50 балів), бали підсумкового тестування на платформі d-learn.pro (30 балів) та бали, отримані за опрацювання навчального матеріалу під час самостійної роботи студента (20 балів), що контролюється протягом тижнів контролю самостійної роботи (КСР). Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №1, користується правом перескладання заліку за

	відомістю №2.

8. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності.

Відвідування занять:

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Перезарахування освітніх компонент:

Процедуру перезарахування унормовано Положенням про порядок визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці та Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження

курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті https://d-learn.pnu.edu.ua.

9. Рекомендована література

Основна

1. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
2. Ammon U. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: Das Problem der nationalen Varietäten. Berlin / New York: de Gruyter. 1995. 575 S.
3. Coseriu E. Geschichte der Sprachphilosophie. Von den Anfängen bis Rousseau. – Tübingen: Francke, 2003.
4. Die viersprachige Schweiz // Hrsg. von Hans Bickel u. Robert Schlapfer. - 2., neubearb. Aufl.- Aarau; Frankfurt a.M.; Salzburg:Sauerlander, 2000.- 319 S.
5. Dobrovol'skij D., Piirainen E. Figurative Language: Cross-cultural and Cross-linguistic Perspectives. – Amsterdam: Elsevier, 2005. – 452p.
6. Dobrovol'skij D., Piirainen E. Symbole in Sprache und Kultur: Studien zur Phraseologie aus kultursemiotischer Perspektive. – Unveränderte Neuauflage der Ausgabe von 1997 (Studien zur Phraseologie und Parömiologie. 8). – Bochum: Brockmeyer. 2002. 488 S.
7. Dobrovol'skij D., Piirainen E. Zur Theorie der Phraseologie. Kognitive und kulturelle Aspeke. – Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2009. 211 S.
8. Oguy O. D. Lexikologie der deutschen Sprache. Winnytsya: Nowa Knyha, 2003. – 416 S.
9. Piirainen E. Widespread Idioms in Europe and Beyond. Toward a Lexicon of Common Figurative Units / E. Piirainen. – International Folkloristics. – Vol. 5. – New York / Washington / Baltimore / Bern / Frankfurt / Berlin / Brussels / Vienna / Oxford: Peter Lang, 2012. – 602p.
10. Whorf B. L. (1997) Sprache – Denken – Wirklichkeit. Beiträge zur Metalinguistik undSprachphilosophie. – Reinbeck bei Hamburg: Rowolt.
11. Zoozmann H. Zitatenschatz der Weltliteratur: Leipzig: Hesse und Weder Verlag, 1942. — 950 S.- Nachdruck. – Köln: Anaconda Verlag, 2005. – 864 S.

Додаткова

1. Остапович О.Я. Ідіоматичність мови і мовлення як лінгвокогнітивна універсалія / Остапович О.Я. // „Мова і культура". Том 2 (138). Випуск 13. Київ, 2010. С. 146-157.
2. О. Остапович. "Фразеологічні концепти" і "Фразеологічна мовна картина світу", Когнітивна парадигма осмислення ідіоматики у слов'янських та германських лінгвокультурах // "Семантика мови і тексту". Матеріали XI міжнародної науково практичної конференції. - Івано-Франківськ, 2012. С. 456-461.
3. Остапович О.Я. Культурна специфіка німецької фразеології. Емпірична реальність чи публіцистична фікція? // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах. Збірник наукових праць. - Випуск 25. Донецьк, 2012. С. 123-138.
4. Остапович О.Я. Пейоративне і мейоративне у етнокультурних стереотипах ідіоматики // Східнослов'янська філологія: збірник наукових праць / Горлівський державний педінститут іноземних мов. Випуск 22. Мовознавство. - Горлівка, 2012. - С. 152-160.
5. Остапович О.Я. Національно-культурна специфіка німецької ідіоматики. "Вічна" тема – від есеїстики до наукового осмислення // Німецька фразеологія в Україні (до 80-

річчя з дня народження В. І. Гаврися): колективна монографія) / Відп. Редактор М. В. Гамзюк. – К: Вид. Центр КНЛУ, 2012. – 213с. – С. 111-131.
6. Остапович О.Я. Народна етимологія у семантиці фразеологічних одиниць з когнітивного погляду // Сучасні проблеми германістики в Україні. Матеріали Міжнародної наукової конференції. - Дрогобич: Сурма, 2008. – С. 167-170.
7. Остапович О.Я. "Homo ludens" у фразеології: від антиприслів'їв та веллеризмів до гендерних рестрикцій // Науковий вісник Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації. – Т. 25 (64). - № 3 (2). - Сімферополь. - 2012. – С. 60-68
8. Clyne M. Pluricentric Languages. —Berlin / New York. - 1992. - 652 P.
9. Ostapovyč O. Kontrastive krosskulturelle Analyse von mentalen Konzepten in kognitiver Phraseologie unverwandter Sprachen / Ostapovyč O. // Phraseology in Motion I- Metthoden und Kritik. Akten der Internationalen Tagung zur Phraseologie). - Basel, 2004. – Phraseologie und Parömiologie. - Bd. 19. – Schneider Verlag Hohengehren. – Baltmannsweiler, 2006. – S. 145-154.
10. Rash F. Die deutsche Sprache in der Schweiz. - Bern: Peter Lang, 2002. – 294 S.
11. Werlen I. (2002) Sprachliche Relativität. – Tübingen / Basel: Francke.

Викладач_____Олег ОСТАПОВИЧ